

ВИСНОВОК

наукового керівника щодо дисертаційної роботи

Котлярової Ірини Юріївни

на тему: **«Правове регулювання та захист трудових прав працівників у контексті цифровізації»**,

представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право»

1. Загальна характеристика здобувачки вищої освіти

Котлярова Ірина Юріївна (07.04.1976 р.н.) у 1999 р. закінчила юридичний факультет Східноукраїнського державного університету та отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» та кваліфікацію юриста (диплом АН 11059593) У 2023 році вступила до аспірантури Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (Україна), за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право», освітньо-наукова програма «Право» (далі ОНП).

29.06.2023 р. на засіданні Вченої Радою СЧУ ім. В. Даля була затверджена тема дисертаційної роботи «Правове регулювання та захист трудових прав працівників у контексті цифровізації» (протокол Вченої Ради № 12).

Під час навчання в аспірантурі здобувачка зарекомендувала себе як відповідальна, цілеспрямована та наполеглива дослідниця, яка вміє працювати з великими обсягами складної інформації, має високий рівень правової культури та аналітичного мислення. Здобувачка успішно опанувала освітню складову ОНП, склала всі необхідні іспити та заліки, пройшла педагогічну практику й досягла визначених результатів навчання. Водночас було повністю виконано наукову частину програми: проведено дослідження за обраною темою та підготовлено дисертаційну роботу. У процесі її написання І.Ю. Котлярова здійснила ґрунтовне й комплексне наукове дослідження, присвячене правовому регулюванню праці в умовах цифрової економіки та формуванню концепції цифрових трудових прав. У дисертації чітко визначено об'єкт, предмет та методи дослідження, обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету і завдання наукового пошуку.

2. Виконання освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова програма виконана у повному обсязі.

3. Виконання індивідуального плану наукової роботи

Індивідуальний план наукової роботи здобувачки Котлярової І.Ю. був затверджений рішенням Вченої Ради СНУ ім. В. Даля. Призначено науковий керівник – Арсентьєва Олена Сергіївна, к.ю.н., професор, декан факультету права, гуманітарних і соціальних СНУ ім. В. Даля.

4. Актуальність дисертації, мета та завдання

Тема дисертації є актуальною, оскільки цифровізація суспільних відносин і стрімкий розвиток платформної економіки докорінно трансформують сферу праці, змінюючи її традиційні засади та створюючи нові моделі зайнятості. Цей процес супроводжується не лише появою додаткових можливостей для гнучкої організації праці, дистанційної взаємодії та підвищення продуктивності, але й виникненням численних викликів і загроз для забезпечення належного рівня трудових гарантій. Зокрема, актуальності набувають проблеми правового статусу працівників цифрових платформ, алгоритмічного управління трудовою діяльністю, забезпечення балансу між роботою та особистим життям у цифровому середовищі. У дисертаційній роботі комплексно досліджено коло цих питань — від концептуального визначення категорії «працівники цифрових платформ» та їх відмежування від традиційних категорій працівників до формування нових гарантій у сфері трудового права, серед яких особливе місце посідає право працівника на «відключення» як інноваційний механізм захисту від перевантаження та втручання у приватне життя. Таким чином, дослідження органічно поєднує теоретичну розробку нових підходів і прикладне значення для модернізації трудового законодавства України в умовах цифрової трансформації.

5. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля на кафедрі публічного та приватного права. Тема дослідження відповідає напрямам наукової роботи кафедри, зокрема: «Напрями розвитку законодавства України в контексті євроінтеграції» (ЮФ-04-20) та «Актуальні напрями євроінтеграційного розвитку законодавства України» (2024-2026 рр.). Тема дисертаційного дослідження є актуальною та узгоджується з ключовими стратегічними документами України. Робота виконана в контексті: Національної стратегії у сфері прав людини, затв. Указом Президента України від 25.08.2015р. № 501; Цілей сталого розвитку України на період до 2030 р., затв. Указом Президента України від 30.09.2019р. № 722;

Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, затв. розпор. КМУ від 15.05.2013 р. №386-р.; ЗУ «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007р. № 537-V; Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року, затв. розпор. КМУ від 31.12.2024 р. № 1351-р.; пріоритетних напрямків фундаментальних і прикладних наукових досліджень у галузі права, визначених Стратегією розвитку НАПрН України на 2021-2025 роки, схвал. постановою загал. зборів від 26.03.2021р. №12-21.

Дослідження відповідає стратегічним завданням розвитку трудового права України в умовах цифрової трансформації та є складовою наукових досліджень кафедри публічного та приватного права.

6. Наукова новизна та основні положення

У роботі сформульовано положення, які вирізняються науковою новизною та оригінальністю підходів. Зокрема:

Уперше узагальнено концептуальні засади впливу цифрової трансформації на трудові відносини та права працівників, визначено основні аспекти цього впливу й обґрунтовано потребу невідкладної адаптації трудового законодавства до умов цифрової економіки. Запропоновано авторське визначення поняття «цифровізація трудових відносин» як процесу впровадження цифрових технологій та інновацій у сфері управління персоналом і організації праці задля підвищення ефективності, оптимізації ресурсів, покращення комунікації та забезпечення гнучкості й прозорості в управлінні трудовими процесами. Також обґрунтовано виокремлення категорії «працівники цифрових платформ» у трудовому праві та доведено необхідність поширення на них дії трудового законодавства з одночасною розробкою спеціальних норм, що забезпечують єдність і диференціацію регулювання.

Удосконалено наукові підходи до визначення правового статусу та класифікації нових категорій працівників у цифровій економіці шляхом уточнення їхніх ознак і критеріїв відмежування від традиційних трудових відносин. Уточнено понятійний апарат трудового права щодо цифрових трудових прав і обов'язків працівників, визначено їх місце у правовому статусі працівника, а цифрові трудові права запропоновано розглядати як складову трудових прав, що відображає специфічні можливості та гарантії в умовах застосування цифрових технологій. Сформульовано правову аргументацію щодо доцільності впровадження права на «відключення» як нової законодавчої

гарантії, що забезпечує баланс між роботою та відпочинком у цифровому середовищі. Крім того, удосконалено класифікацію цифрових трудових відносин: розроблено багатовимірну систему, яка враховує як рівень застосування цифрових технологій, так і режим роботи, що поглиблює наукове розуміння видів і форм цифрової зайнятості та відповідних правових режимів.

Набули подальшого дослідження наукові підходи до формування нового Трудового кодексу України з урахуванням цифровізації, нових принципів людиноцентризму, гнучкості робочого часу й прозорості алгоритмічного управління. Розвинуто аргументацію щодо необхідності створення ефективних механізмів захисту цифрових трудових прав, включаючи закріплення права на «відключення», права на оскарження алгоритмічних рішень роботодавця, запровадження контролю за дотриманням цих прав і відповідальності за їх порушення. Поглиблено наукову позицію щодо модернізації інститутів захисту трудових прав у цифровому середовищі: доведено подвійний характер судового захисту, що поєднує компенсаторну й нормативну функції, а також окреслено стратегічну роль судової влади у забезпеченні справедливості й гідності працівників у цифрову епоху. Подальшого розвитку набули пропозиції щодо адаптації діяльності професійних спілок до нетипових форм зайнятості, створення цифрових профспілок, розширення повноважень громадських організацій і посилення міжнародної співпраці. Акцентовано, що синергія профспілкового руху, правозахисних організацій і міжнародних ініціатив (зокрема, норм ЄС та рекомендацій МОП) формує підґрунтя для сучасної системи захисту трудових прав у цифрову еру.

Практичне значення результатів дослідження полягає в їх широкому застосуванні. Сформульовані висновки та пропозиції можуть бути використані у науковій сфері – для подальших досліджень правового статусу працівника в умовах цифровізації, розвитку концепції цифрових прав і обов’язків та аналізу нових тенденцій ринку праці; в освітньому процесі – під час викладання дисциплін спеціальності 081 «Право», підготовки лекцій, методичних матеріалів, спецкурсів та підручників з проблематики трудових прав у цифрову епоху; у правотворчості – при розробці змін до законодавства, зокрема проекту нового Трудового кодексу України, а також спеціальних актів щодо дистанційної роботи, гіг-економіки, захисту персональних даних та алгоритмічного управління; у правозастосуванні – органами влади, судами та іншими суб’єктами, які забезпечують реалізацію і захист трудових прав.

Отримані результати можуть слугувати підґрунтям для підготовки методичних рекомендацій і роз'яснень, а також враховуватися під час розгляду трудових спорів, пов'язаних із нетиповими формами зайнятості та порушеннями прав у цифровому середовищі.

7. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Наукова робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які містять 8 підрозділів, висновків і списку використаних джерел (254 найменування на 31 сторінці), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 229 сторінок. Обсяг основного тексту – 175 сторінок.

8. Апробація результатів дисертації.

Основні результати дослідження доповідались на п'яти Всеукраїнських та Міжнародних науково-практичних конференціях.

9. Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та конкретний особистий внесок здобувача.

Авторка самостійно сформулювала висновки та рекомендації, підготувала матеріали досліджень для публікації, а також брала активну участь в апробації та обговоренні отриманих результатів. Особистий внесок здобувачки підтверджується відповідними нормативними документами, науковими публікаціями.

Публікації. За результатами виконання дисертаційної роботи опубліковано 9 наукових праць, у тому числі 4 публікації у фахових журналах та збірниках наукових праць України (категорії Б), та 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

10. Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації.

Текст дисертації написаний чіткою та професійною юридичною мовою, вирізняється логічністю викладу та внутрішньою узгодженістю. Структура дослідження, його мова та стиль відповідають усім вимогам, встановленим до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Використаний термінологічний апарат є науково коректним і загальноприйнятим у сучасному правознавстві. Викладення результатів дослідження, нових наукових положень, висновків і рекомендацій є доступним для сприйняття й забезпечує можливість їх подальшого застосування у науковій та практичній діяльності. У цілому дисертація становить завершене комплексне дослідження, що відповідає профілю спеціальності 081 «Право».

11. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота аспірантки Котлярової Ірини Юріївни на тему: «Правове регулювання та захист трудових прав працівників у контексті цифровізації», повністю відповідає вимогам до оформлення дисертацій, які затверджені наказом МОН України від 12.01.2017р. № 40 зі змінам і доповненнями, внесеними наказом МОН України від 31.05.2019 № 759 та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, який затверджено постановою КМУ від 12.01.2022 № 44.

Можна констатувати, що індивідуальні плани навчальної та наукової роботи виконані здобувачкою у повному обсязі, а дисертаційна робота засвідчує високий рівень проведених досліджень і відповідає вимогам, установленим до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Роботу можна рекомендувати до подання на розгляд разової спеціалізованої вченої ради з захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право».

Науковий керівник дисертаційної роботи,
к.ю.н., професор, декан факультету права, гуманітарних
і соціальних наук Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля  Олена АРСЕНТЬЄВА
05 вересня 2025р.

Підпис к.ю.н., професора, декана факультету
права, гуманітарних і соціальних наук
Арсентьєвої О.С.
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів



О.В. КУРТОВА